

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.001.03.2018

P/18/001

00385018

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok

T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33

lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/18/001 – Wykonanie budżetu państwa w 2017 roku.
Jednostka kontrolowana	Uniwersytet w Białymstoku ul. M. Skłodowskiej-Curie 14, 15-097 Białystok ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	dr hab. Robert Ciborowski prof. Uniwersytetu w Białymstoku – Rektor ²
Podstawa prawna	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Marcin Bielawski – specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/7/2018 z dnia 3 stycznia 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1)

II. Cel i zakres kontroli

Celem kontroli była ocena prawidłowości wykorzystania przez Uniwersytet dotacji z budżetu państwa na działalność dydaktyczną oraz na zadania związane z bezzwrotną pomocą materialną dla studentów i doktorantów. Ocenie podlegały w szczególności działania w zakresie: prawidłowości wnioskowania, wydatkowania i rozliczania dotacji przez Uczelnię.

III. Charakterystyka kontrolowanej jednostki

Uniwersytet w Białymstoku jest państwową uczelnią wyższą realizującą zadania m. in. w zakresie prowadzenia kształcenia na studiach pierwszego stopnia, studiach drugiego stopnia, jednolitych studiach magisterskich i studiach doktoranckich, prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych oraz określania ich kierunków, wspierania badań naukowych prowadzonych przez młodych naukowców.

W 2017 roku Uniwersytet na działalność dydaktyczną oraz na zadania związane z bezzwrotną pomocą materialną dla studentów i doktorantów otrzymał z budżetu państwa dotację w wysokości 115.249,7 tys. zł, którą w całości wykorzystał.

IV. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie⁴ wykorzystanie w 2017 roku przez Uniwersytet dotacji z budżetu państwa na działalność dydaktyczną i na pomoc materialną dla studentów i doktorantów.

Ocenę pozytywną uzasadnia terminowe przedstawienie Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego danych niezbędnych do ustalenia kwot dotacji na 2017 rok oraz właściwe wykorzystanie objętych kontrolą środków z dotacji na działalność dydaktyczną oraz pomoc materialną dla studentów i doktorantów⁵, zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym⁶. Otrzymaną dotację na działalność dydaktyczną w kwocie 94.054,8 tys. zł w całości wykorzystano na finansowanie kształcenia studentów studiów stacjonarnych, doktorantów i kadr naukowych oraz utrzymanie uczelni. Zgodnie z przeznaczeniem wykorzystano też wszystkie otrzymane z budżetu państwa środki

¹ Zwany dalej: „Uniwersytelem” lub „Uczelnią”.

² Dr hab. Robert Ciborowski prof. Uniwersytetu w Białymstoku funkcję Rektora pełni od dnia 1.09.2016 r.

³ Dz. U. z 2017 r. poz. 524. Ustawa zwana dalej „ustawą o NIK”.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

⁵ Opis badanej próby przedstawiono w punktach 2.3, 2.4, 3.3 wystąpienia pokontrolnego.

⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 2183, ze zm.

w kwocie 21.194,9 tys. zł na wypłatę stypendiów i zapomóg studentom i doktorantom spełniającym kryteria do ich otrzymania, a także dofinansowując remont domu studenckiego.

Na Uczelni zachowano – ustalone przepisami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów⁷ – wymogi dotyczące liczby i kwalifikacji nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego oraz proporcji liczby nauczycieli akademickich do liczby studentów na danym kierunku studiów⁸. Prawdłowo ustalono pensum dydaktyczne i wynagrodzenia nauczycieli.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca jednak uwagę na potrzebę rozważenia możliwości zredukowania liczby godzin ponadwymiarowych realizowanych na studiach stacjonarnych, w kontekście uzyskanego w 2017 roku ujemnego wyniku finansowego Uniwersytetu.

V. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Dane ogólne

Opis stanu
faktycznego

W 2017 roku Uniwersytet otrzymał dotacje w wysokości 135.894,4 tys. zł, w tym największe z nich:

- na zadania związane z kształceniem studentów studiów stacjonarnych i uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich, kształcenie kadr naukowych, utrzymanie uczelni, w tym remonty 93.660,8 tys. zł,
- na zadania związane z bezzwrotną pomocą materialną dla studentów w kwocie 21.194,9 tys. zł,
- na utrzymanie potencjału badawczego w wysokości 4.658,2 tys. zł,
- na realizację projektów badawczych w wysokości 4.223 tys. zł,
- na realizację programu ERASMUS + (środki Komisji Europejskiej) w kwocie 3.330 tys. zł,
- na termomodernizację budynku przy ul. Świerkowej (środki UE) w kwocie 2.311,4 tys. zł,
- na realizację projektów w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki w wysokości 1.020,44 tys. zł,
- na finansowanie zadań projakościowych – zwiększenie wysokości stypendiów doktoranckich dla nie więcej niż 30% najlepszych doktorantów – 1.020 tys. zł,
- na utrzymanie specjalnego urządzenia badawczego w wysokości 507,6 tys. zł,
- na stypendia dla wybitnych naukowców w kwocie 505,72 tys. zł.

Do końca 2017 roku⁹ wykorzystana została kwota 129.913,3 tys. zł, co stanowiło 95,6% przyznanych środków. (dowód: akta kontroli str. 3-6)

2. Prawdłowość wykorzystania i rozliczenia dotacji na działalność dydaktyczną

Opis stanu
faktycznego

2.1. Uniwersytet w terminach określonych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego¹⁰ przekazał dane niezbędne do ustalenia wielkości dotacji z budżetu na działalność dydaktyczną, określone rozporządzeniami Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 marca 2015 r. w sprawie sposobu podziału dotacji z budżetu państwa dla uczelni publicznych i niepublicznych¹¹ (§ 11) oraz z dnia 19 lutego 2015 r. w sprawie sposobu podziału dotacji z budżetu państwa dla uczelni publicznych i niepublicznych oraz jednostek naukowych na pomoc materialną dla studentów i doktorantów¹² (§ 4). Nastąpiło to przez przesłanie: 1) „Informacji na temat pomocy materialnej dla studentów i doktorantów w 2016 roku” zawierającej dane o wysokości dochodu uprawniającego do otrzymania stypendium socjalnego i wysokości poszczególnych świadczeń na dzień 30 listopada

⁷ Dz. U. z 2016 r. poz. 1596, ze zm.

⁸ Opis badanej próby przedstawiono w punkcie 2.2. wystąpienia pokontrolnego.

⁹ W stanie na dzień 31.01.2017 r.

¹⁰ Pismem z dnia 5.12.2016 r.

¹¹ Dz. U. z 2015 r. poz. 463, ze zm.

¹² Dz. U. z 2017 r. poz. 226.

2016 r.¹³, a także planowanej wysokości funduszu pomocy materialnej na koniec 2016 roku, 2] sprawozdania S-10 o studiach wyższych wg stanu na dzień 30 listopada 2016 r. – bez zamiejscowych jednostek organizacyjnych, 3] sprawozdania S-11 o pomocy materialnej dla studentów i doktorantów, 4] sprawozdania S-12 o stypendiach naukowych, studiach podyplomowych i doktoranckich, doktoratach oraz zatrudnieniu w szkołach wyższych, instytucjach naukowych i badawczych wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r., 5] sprawozdania o przychodach, kosztach i wyniku finansowym szkół wyższych za 2016 rok. (dowód: akta kontroli str. 7-19)

Na działalność dydaktyczną w 2017 roku Uniwersytetowi przyznana została z budżetu państwa dotacja w wysokości 94.054,8 tys. zł¹⁴, w tym: 93.660,8 tys. zł na zadania związane z kształceniem studentów studiów stacjonarnych i uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich, kształceniem kadr naukowych i utrzymaniem uczelni (art. 94 ust. 1 pkt 1 Prawa o szkolnictwie wyższym), 394 tys. zł na zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom, będącym osobami niepełnosprawnymi, warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia (art. 94 ust. 1 pkt 11 ustawy). (dowód: akta kontroli str. 20-29)

Poniesione przez Uniwersytet w 2017 roku koszty działalności dydaktycznej na studiach stacjonarnych wyniosły 109.230,8 tys. zł¹⁵. Na sfinansowanie tej działalności wykorzystano w całości środki z otrzymanej dotacji podstawowej (94.054,8 tys. zł) oraz przychody własne w wysokości 12.294,5 tys. zł, zaś pozostałe 2.881,5 tys. zł stanowiło stratę (co szerzej opisano w pkt 2.7 wystąpienia pokontrolnego). Na ww. koszty składały się wynagrodzenia brutto – 71.727,5 tys. zł, składki na ZUS – 12.753,8 tys. zł, składki na ZFŚS – 3.474,4 tys. zł, zużycie energii – 4.092,1 tys. zł, amortyzacja – 15.149,4 tys. zł, stypendia doktoranckie – 1.350 tys. zł, usługi obce – 679,8 tys. zł i inne koszty 3,8 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 177-193)

2.2. Uniwersytet spełniał wymóg określony w art. 163 ust. 2 Prawa o szkolnictwie wyższym, tj. liczba studentów studiujących na studiach stacjonarnych nie była mniejsza od liczby studentów studiujących na studiach niestacjonarnych. Na dzień 30 listopada 2017 r. liczba studentów na studiach stacjonarnych wynosiła 7.840 i była wyższa od liczby studentów na studiach niestacjonarnych – 2.655. Do końca roku liczba studentów (w obu przypadkach) nieznacznie spadła.

Wg stanu na 31 grudnia 2017 r. na Uczelni:

- studiowało 10.441 studentów, w tym 7.815 w trybie stacjonarnym i 2.626 w trybie niestacjonarnym,
- studiowało 413 doktorantów, w tym 410 uczestników studiów stacjonarnych,
- opłaty za kształcenie¹⁶ uiszczało 2.673 studentów, w tym wszyscy studenci i doktoranci studiów niestacjonarnych¹⁷,
- zatrudnionych było 786 nauczycieli akademickich, w tym 20 cudzoziemców. Dla 729 nauczycieli Uniwersytet był podstawowym miejscem pracy.

W 2017 roku Uczelnia przyznała 3.313 tytułów zawodowych i stopni naukowych, w tym 1675 licencjata, 1.591 magistra oraz 47 doktora. (dowód: akta kontroli str. 32-33)

Analiza danych dotyczących trzech z dziewięciu wydziałów Uniwersytetu¹⁸ wykazała, że na Uczelni liczba nauczycieli zaliczanych do minimum kadrowego, odpowiadała wymogom § 12 ust. 1 pkt 1 a) i 2 rozporządzenia w sprawie warunków prowadzenia studiów. Przy czym na jednym kierunku prowadzonym na studiach I stopnia do minimum kadrowego zaliczono dwóch samodzielnych nauczycieli akademickich (wobec wymaganych

¹³ Minimum dochodowe uprawniające do uzyskania stypendium socjalnego wynosiło 800 zł na członka rodziny studenta, wysokość miesięcznych stawek stypendium socjalnego od 100 do 500 zł, zwiększeń stypendium z tytułu zakwaterowania od 50 do 150 zł, stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych od 250 do 450 zł, stypendium rektora dla najlepszych studentów od 700 do 1.300 zł i doktorantów od 200 do 800 zł oraz zapomogi od 0 do 1.000 zł. Część 38, dział 803 „Szkolnictwo wyższe”, rozdział 80306 „Działalność dydaktyczna”.

¹⁴ Koszty działalności dydaktycznej przedstawiono wg stanu ksiąg rachunkowych na dzień 31.01.2018 r.

¹⁵ W rozumieniu opłat wnoszonych za kształcenie na studiach niestacjonarnych.

¹⁶ Opłaty za studia uiszczaali również cudzoziemcy na zasadach odpłatności – 42, doktoranci cudzoziemcy – 2.

¹⁷ Badaniem objęto wszystkie kierunki i stopnie prowadzone na wydziałach: Biologiczno-Chemicznym, Ekonomii i Zarządzania, Filologii, tj. 21 kierunków i stopni studiów z 58 wszystkich prowadzonych na Uczelni w roku akademickim 2015/2016 oraz 22 z 60 w roku akademickim 2016/2017.

trzech), ponieważ kształcenie na nim rozpoczęto 1 października 2017 r. i zgodnie z § 7 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia w sprawie warunków prowadzenia studiów, wymagania dotyczące minimum kadrowego w pełnym zakresie powinny zostać spełnione na początku drugiego roku pierwszego cyklu kształcenia. (dowód: akta kontroli str. 34-35)

Specjalność naukowa nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego w roku akademickim 2017/2018 na 10¹⁹ objętych kontrolą kierunkach studiów, zgodnie z § 11 ust. 1 rozporządzenia w sprawie warunków prowadzenia studiów zapewniała realizację programu studiów w obszarze wiedzy, odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tych kierunków studiów. Nauczyciele zaliczeni do minimum kadrowego spełniali warunki określone w § 10 ww. rozporządzenia. Zatrudnieni zostali bowiem nie później niż na początku semestru studiów, a ich planowany wymiar godzin na danym kierunku studiów nie był niższy niż 30 godzin w przypadku nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora habilitowanego lub równoważny oraz 60 godzin w przypadku nauczycieli posiadających stopień naukowy doktora. (dowód: akta kontroli str. 36-45)

W latach akademickich 2016/2017 i 2017/2018²⁰ na objętych badaniem kierunkach studiów zachowane były proporcje liczby nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego do liczby studentów, określone w § 14 rozporządzenia w sprawie warunków prowadzenia studiów, bowiem na jednego nauczyciela przypadało od 2 do 38 studentów. (dowód: akta kontroli str. 33-35, 117)

2.3. Na wynagrodzenia z pochodnymi w 2017 roku wydatkowano 106.001 tys. zł, co stanowiło 73,8% kosztów działalności Uniwersytetu²¹. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie nauczycieli akademickich, wyniosło: 7.015,69 zł w grupie pracowników dydaktyczno-naukowych, 5.231,39 zł w grupie pracowników dydaktycznych, 6.977,78 zł w grupie pracowników naukowych i 7.271,76 zł w grupie dyplomowanych bibliotekarzy, pracowników dokumentacji i informacji naukowej. Wysokość przeciętnego wynagrodzenia w odniesieniu do poszczególnych grup stanowisk nie była niższa niż określona w art. 151 ust. 1 pkt 1 Prawa o szkolnictwie wyższym i wynosiła:

- 10.214,74 zł w grupie profesorów,
- 6.356,08 zł w grupie obejmującej stanowiska docenta, adiunkta, starszego wykładowcy, kustosa dyplomowanego i dokumentalisty dyplomowanego, adiunkta bibliotecznego lub dokumentacji informacji naukowej,
- 3.951,58 zł w grupie obejmującej stanowiska asystenta, wykładowcy, lektora, instruktora, asystenta bibliotecznego lub dokumentacji i informacji naukowej,
- 3.811,21 zł w grupie pracowników niebędących nauczycielami akademickimi.

W 2017 roku jeden nauczyciel akademicki (Rektor) otrzymał nagrodę Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za osiągnięcia organizacyjne w roku akademickim 2016/2017. (dowód: akta kontroli str. 46-48, 140-141, 379-381)

Analiza umów o pracę 20 nauczycieli akademickich²² wykazała, że wynagrodzenia ustalane były zgodnie z obowiązującymi przepisami:

- we wszystkich zbadanych przypadkach przysługujące nauczycielom stawki wynagrodzenia zasadniczego były nie niższe niż określone w tabeli A załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 grudnia 2016 r. w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników zatrudnionych w uczelni publicznej²³,
- dwóm pracownikom, zgodnie z § 8 pkt 3 rozporządzenia w sprawie warunków wynagradzania za pracę przyznano dodatkowe wynagrodzenia w związku ze sprawowaniem funkcji promotora w przewodzie doktorskim i opracowaniem opinii

¹⁹ Badaniem objęto kierunki: ekobiznes I stopnia, chemia I stopnia, logistyka I stopnia, biologia I i II stopnia, ochrona środowiska I stopnia, zarządzanie II stopnia, kulturoznawstwo I stopnia, ekonomia I stopnia, międzynarodowe stosunki gospodarcze I stopnia.

²⁰ Według stanu na dzień 30 listopada 2017 r.

²¹ Koszty wynagrodzeń wg stanu ksiąg rachunkowych na dzień 9.02.2018 r.

²² Badaniem objęto wynagrodzenia 20 nauczycieli akademickich, w tym pięciu zatrudnionych na stanowisku profesora, po sześciu na stanowiskach adiunkta i asystenta oraz po jednym na stanowiskach starszego wykładowcy, lektora i instruktora.

²³ Dz.U. poz. 2063. Rozporządzenie zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie warunków wynagradzania za pracę”.

w postępowaniu habilitacyjnym, w wysokości wynikającej z rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie wysokości i warunków wypłacania wynagrodzenia promotorowi oraz za recenzje i opinie w przewodzie doktorskim, postępowaniu habilitacyjnym oraz postępowaniu o nadanie tytułu profesora²⁴,

- dwóm pracownikom, stosownie do przyjętych regulacji wewnętrznych²⁵, za realizowanie projektów finansowanych ze źródeł wewnętrznych przyznano jednorazowe dodatki w wysokości nie wyższej niż wynagrodzenie zasadnicze powiększone o dodatek stażowy,
- pięciu nauczycielom akademickim, zgodnie z § 14 rozporządzenia w sprawie warunków wynagradzania za pracę w związku z pełnieniem funkcji związanej z kierowaniem zespołem przyznano dodatek funkcyjny, którego wysokość mieściła się w przedziale ustalonym w tabeli stanowiącej załącznik nr 7 do ww. rozporządzenia,
- dwóm nauczycielom akademickim przyznany został na czas określony dodatek specjalny z tytułu okresowego zawieszenia obowiązków służbowych na podstawie § 19 rozporządzenia w sprawie warunków wynagradzania za pracę, którego wysokość nie przekraczała 80% wynagrodzenia zasadniczego powiększonego o dodatek stażowy,
- wynagrodzenia za październik 2017 r. wypłacone zostało w wysokości zgodnej z angażami pracowników²⁶. (dowód: akta kontroli str. 49-50, 77-84)

2.4. Ustalony przez Senat Uczelni²⁷ roczny wymiar zajęć dydaktycznych nauczycieli akademickich zatrudnionych na Uniwersytecie w 2017 roku w pełnym wymiarze czasu pracy mieścił się w przedziale określonym w art. 130 ust. 3 Prawa o szkolnictwie wyższym i wynosił: na stanowisku profesora zwyczajnego lub nadzwyczajnego z tytułem naukowym – 180 godzin (niższy od maksymalnego o 60 godz.), profesora nadzwyczajnego – 210 godzin (niższy o maksymalnego o 30 godz.), adiunkta posiadającego stopień naukowy doktora habilitowanego – 220 godzin (niższy od maksymalnego o 20 godz.), adiunkta posiadającego stopień naukowy doktora, asystenta – 240 godz. (wymiar maksymalny), starszego wykładowcy lub wykładowcy – 360 godz. (wymiar maksymalny), lektora lub instruktora – 540 godz. (wymiar maksymalny). Zgodnie z regulacjami przyjętymi przez Senat na wniosek zainteresowanego, zaopiniowany przez kierownika jednostki organizacyjnej, na okres jednego roku akademickiego Rektor mógł obniżyć pensum dydaktyczne do nie więcej niż ½ wymiaru ustalonego dla stanowiska. Do obniżenia pensum uprawnieni byli nauczyciele akademicki zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy w Uniwersytecie jako jedynym miejscu pracy. W roku akademickim 2016/2017 obniżone pensum miało 39 nauczycieli akademickich, natomiast w 2017/2018 – 44. (dowód: akta kontroli str. 51-76)

Badanie realizacji pensum dydaktycznego oraz naliczania i wypłacania wynagrodzenia za realizację godzin ponadwymiarowych w roku akademickim 2016/2017 przez 20 pracowników akademickich wymienionych w pkt 2.3. wystąpienia pokontrolnego wykazało, że:

- czterem nauczycielom akademickim, stosownie do § 3 uchwały w sprawie zadań dydaktycznych, decyzją Rektora obniżono pensum dydaktyczne, w tym trzem o 60 godzin i jednemu o 15 w związku z zaangażowaniem w badania naukowe;

²⁴ Dz.U. z 2014 r. poz. 48.

²⁵ Uchwały nr 815 Senatu Uniwersytetu z dnia 29 kwietnia 2009 r. w sprawie przyznania dodatkowych środków na zwiększenie wynagrodzeń pracowników oraz nr 1978 z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie ustalania wysokości honorarium w wynagrodzeniu wynikającym ze stosunku pracy.

²⁶ Badaniem objęto wypłaty wynagrodzeń 20 (wymienionych w przypisie 22) nauczycieli akademickich za październik 2017 r. w kwocie 109,7 tys. zł.

²⁷ W 2017 roku roczny wymiar zajęć dydaktycznych regulowały uchwała nr 2034 Senatu z dnia 29 marca 2017 r. w sprawie wymiaru zadań dydaktycznych dla stanowisk, na których zatrudniani są nauczyciele akademicki, zasad obliczania godzin dydaktycznych oraz zasad rozliczania i finansowania godzin ponadwymiarowych (zwana dalej: „uchwałą w sprawie zadań dydaktycznych”) oraz uchwała nr 956 z dnia 16 czerwca 2010 r. zmieniająca uchwałami nr 1459 z 23 października 2013 r., 1909 z 29 czerwca 2016 r.

- we wszystkich 20 przypadkach zgodnie § 9 ww. uchwały prowadzono ewidencję godzin dydaktycznych nauczycieli akademickich, w postaci sprawozdań z wykonania godzin dydaktycznych²⁸;
- czterech pracowników nie realizowało w roku akademickim godzin ponadwymiarowych;
- dwóch nauczycieli akademickich nie zrealizowało pensum, mimo że w zakładzie, w którym zatrudnieni byli ww. pracownicy w roku akademickim 2016/2017 inni pracownicy zrealizowali łącznie 75 godzin ponadwymiarowych. Zgodnie z § 4 pkt 1 uchwały w sprawie zadań dydaktycznych w Uniwersytecie nie mogą występować godzinny ponadwymiarowe przy jednoczesnym niedopensowaniu pracowników, godziny te winny być bilansowane w ramach wydziału, instytutu, katedry, zakładu lub samodzielnej pracowni. Dziekan Wydziału wyjaśnił, że w obu ww. przypadkach zbilansowanie godzin dydaktycznych nie było możliwe, ponieważ w chwili ustalania planowanych obciążeń dydaktycznych na rok akademicki nie było wiadome czy dany nauczyciel zostanie opiekunem doktorantów i będzie prowadził seminarium na studiach III stopnia. Bowiem studenci pierwszego roku studiów doktoranckich wybierają promotorów po upływie pierwszego semestru²⁹;
- 14 nauczycieli akademickich realizowało godziny ponadwymiarowe (zagadnienie dotyczące kosztów realizowanych na Uniwersytecie godzin ponadwymiarowych zostało opisane szerzej w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Uwagi dotyczące badanej działalności”);
- stosownie do art. 131 ust. 2 Prawa o szkolnictwie wyższym, wszyscy czterej objęci badaniem nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia dydaktyczne w godzinach ponadwymiarowych w wymiarze przekraczającym liczbę godzin ponadwymiarowych określoną w art. 131 ust. 1 ww. ustawy wyrazili zgodę na ich prowadzenie;
- wysokość wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe w 13 z 14 badanych przypadków naliczona została w oparciu o ilość zrealizowanych godzin ponadwymiarowych oraz stawki za godziny ponadwymiarowe³⁰, których wysokość mieściła się w granicach ustalonych § 5 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 11 grudnia 2013 r. w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników zatrudnionych w uczelni publicznej³¹ w związku z § 31 rozporządzenia w sprawie warunków wynagradzania za pracę³². W jednym badanym przypadku w wyniku błędnego przypisania stawki za godzinę zajęć ponadwymiarowych, pracownikowi wypłacono wynagrodzenie niższe od należnego o 400 zł. W trakcie kontroli NIK pracownik ten otrzymał należne wynagrodzenie;
- wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe zostało wypłacone terminowo 30 listopada 2017 r., tj. przed upływem dwóch miesięcy od zakończenia roku akademickiego.
(dowód: akta kontroli str. 49-72, 91-116)

2.5. W latach 2015-2017 przychody Uniwersytetu z działalności operacyjnej wyniosły 159.687,5 tys. zł, 147.559,8 tys. zł oraz 140.301,6 tys. zł³³, tj. zmniejszyły się w tym okresie o 19.385,9 tys. zł (o 12,1%). Głównym ich źródłem były dotacje z budżetu państwa, których wysokość w latach 2015-2017 wynosiła odpowiednio 97.166,3 tys. zł, 97.101,3 tys. zł, 95.023 tys. zł i w okresie tym nieznacznie spadła o 2.143,3 tys. zł, tj. o 2,2%. Drugim źródłem przychodów były pozostałe przychody operacyjne realizowane w kolejnych latach w wysokości 23.450,7 tys. zł, 19.432,1 tys. zł, 12.478,5 tys. zł. Znaczny spadek tych przychodów w 2017 roku w stosunku do lat poprzednich był wynikiem sprzedaży

²⁸ Sposób sporządzania sprawozdań został określony w zarządzeniu nr 27 Rektora z dnia 29 marca 2017 r. w sprawie wprowadzenia wzoru oświadczenia dotyczącego powierzenia nauczycielom akademickim prowadzenia zajęć dydaktycznych w wymiarze przekraczającym liczbę godzin ponadwymiarowych, wzoru karty obciążeń dydaktycznych oraz wzoru sprawozdania z wykonywania zajęć dydaktycznych.

²⁹ Z dokumentacji wynika, że w obu przypadkach realizowane godziny nadliczbowe nie wynikały z kart planowych obciążeń dydaktycznych pracownika w roku akademickim 2016/2017.

³⁰ Rektor ustalił stawki za godziny ponadwymiarowe realizowane na stacjonarnych studiach wyższych i doktoranckich w roku akademickim 2016/2017 komunikatem nr 10 z 7 września 2016 r. Natomiast zgodnie z § 7 ust. 5 uchwały nr 2034 wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe realizowane na niestacjonarnych studiach wyższych i studiach doktoranckich ustalane były przez kierowników jednostek organizacyjnych.

³¹ Dz.U. z 2013 r. poz. 1571, ze zm.

³² Badaniem objęto wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe w wysokości 48,8 tys. zł.

³³ Dane dotyczące przychodów za 2017 rok, przedstawione zostały wg stanu ksiąg rachunkowych na dzień 31.01.2018 r.

nieruchomości w 2015 i 2016 roku. Kolejnym źródłem przychodów Uniwersytetu były przychody z opłat za świadczone usługi edukacyjne w wysokości odpowiednio 16.302,1 tys. zł, 14.138,9 tys. zł i 13.013,2 tys. zł. Ich spadek w 2017 roku w stosunku do 2015 roku o 3.228,9 tys. zł, tj. o 20,2% był wynikiem zmniejszenia się liczby studentów studiów niestacjonarnych z 3.261 w 2015 roku do 2.626 w 2017 roku. Znaczące źródło przychodów stanowiły również przychody z działalności badawczej zrealizowane w kolejnych latach w kwocie 11.303,6 tys. zł, 10.102,6 tys. zł i 10.772,6 tys. zł. Ich spadek w 2017 roku w stosunku do 2015 roku o 531 tys. zł, tj. 4,7% wynikał m. in. z uzyskania niższych środków o 448,1 tys. zł na realizację projektów finansowanych przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz Narodowe Centrum Nauki.

(dowód: akta kontroli str. 118-134, 374-376)

2.6. Koszty działalności operacyjnej Uczelni w latach 2015-2017 wynosiły odpowiednio 150.527,4 tys. zł, 146.329,2 tys. zł i 143.554,4 tys. zł³⁴, tym samym zmalały o 6.973 tys. zł, tj. o 4,6%.

Największe koszty Uczelnia ponosiła na wynagrodzenia brutto odpowiednio 86.507,4 tys. zł, 82.855 tys. zł i 84.162,4 tys. zł, co stanowiło 57,5%, 56,6% i 58,6% ogółu kosztów. Następnie na ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia na rzecz pracowników kolejno 21.285,9 tys. zł, 21.467,1 tys. zł, 21.838,7 tys. zł, co stanowiło 14,1%, 14,7%, 15,2% kosztów.

W podziale na rodzaj prowadzonej działalności największe koszty ponoszono na działalność dydaktyczną Uczelni³⁵ wynosiły one w latach 2015-2017 odpowiednio 139.075,1 tys. zł, 135.920,9 tys. zł i 132.326,8 tys. zł i stanowiły 92,4%, 92,9% i 92,2% kosztów działalności.

(dowód: akta kontroli str. 15-19, 118-141)

Zgodnie z § 16 ust. 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2012 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej uczelni publicznych³⁶, w myśl obowiązujących w Uniwersytecie zasad rachunkowości³⁷ ewidencję i rozliczenie kosztów prowadzono w układzie rodzajowym (z wykorzystaniem konta 490)³⁸ oraz w układzie kalkulacyjnym na kontach zespołu „5”³⁹. Stosownie do wymogów § 16 ust. 4 powołanego rozporządzenia, na kontach zespołu 5 ewidencjonowano m.in. koszty bezpośrednio i pośrednio działalności dydaktycznej (z wyodrębnieniem studiów stacjonarnych, niestacjonarnych, studiów podyplomowych oraz innych form kształcenia) i badawczej. Koszty bezpośrednio i pośrednio działalności dydaktycznej, których na bieżąco nie można było zakwalifikować do kosztów studiów stacjonarnych, niestacjonarnych lub pozostałej działalności dydaktycznej, zgodnie § 19 ust. 2 ww. rozporządzenia rozliczane były wg proporcji struktury godziny dydaktycznych na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych i poszczególnych stopniach i kierunkach studiów.

(dowód: akta kontroli str. 142-176, 178-193)

2.7. Uniwersytet w 2017 roku⁴⁰ uzyskał ujemny wynik finansowy w wysokości 2.676,2 tys. zł, który powstał na działalności dydaktycznej: osiągnięto stratę w wysokości 2.881,5 tys. zł z działalności prowadzonej w formie studiów stacjonarnych oraz zysk z prowadzonych studiów doktoranckich i pozostałej działalności dydaktycznej w wysokości odpowiednio 44,2 tys. zł, 161,1 tys. zł. Koszty i przychody z działalności dydaktycznej prowadzonej w formie studiów niestacjonarnych, podyplomowych, innych odpłatnych usług edukacyjnych, konferencji oraz z działalności badawczej w 2017 roku bilansowały się.

Rector wyjaśnił, że przyczyną ujemnego wyniku finansowego Uniwersytetu w 2017 roku było otrzymanie niższej dotacji podstawowej w stosunku do ubiegłego roku o kwotę 1.394,1 tys. zł (w związku z nowym algorytmem podziału) przy jednoczesnym nieprzyznaniu

³⁴ Dane dotyczące kosztów za 2017 rok, przedstawione zostały wg stanu ksiąg rachunkowych na dzień 09.02.2018 r.

³⁵ Dane dotyczące kosztów działalności dydaktycznej za 2017 rok, przedstawiono wg stanu ksiąg rachunkowych na dzień 31.01.2018 r.

³⁶ Dz. U. z 2012 r. poz. 1533.

³⁷ Zarządzenie nr 6 Rektora z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie zasad (polityki) rachunkowości Uniwersytetu w Białymstoku oraz uchwała nr 954 Senatu z dnia 16 czerwca 2010 r. w sprawie ustalenia zasad rozliczania kosztów działalności Uniwersytetu w Białymstoku.

³⁸ W podziale na poszczególne typy działalności.

³⁹ Na kontach zespołu „5” ewidencjonowano koszty: działalności dydaktycznej, wydzielonej, kampusu, ogólnouczelnianej, badawczej.

⁴⁰ Dane dotyczące wyniku finansowego uczelni przedstawiono wg stanu na dzień 31.01.2018 r.

dotacji z podziału uzupełniającego, która wcześniej zasilala corocznie budżet np. w 2016 roku z tego tytułu Uczelnia otrzymała 880 tys. zł. Nieprzyznanie środków z podziału uzupełniającego spowodowane było obniżeniem kategorii naukowych niektórych wydziałów. Kryterium to Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego zastosowało po raz pierwszy, ponieważ wcześniej otrzymywały ją wszystkie jednostki. Z wyjaśnień Rektora wynika, że w związku z zaistniałą sytuacją, ujemnego wyniku finansowego analizowane są przychody i koszty, celem podjęcia działań zmierzających do poprawy sytuacji finansowej. W jego opinii jest to zadanie bardzo trudne, gdyż Uniwersytet nie posiada informacji, jakie wskaźniki będą brane pod uwagę w zapowiadanym nowym algorytmie podziału dotacji (od 1 stycznia 2019 r.).

Ponadto Rektor w wyjaśnieniach wskazał, że znacznym utrudnieniem w zarządzaniu finansami Uczelni jest zupełny brak przewidywalności finansowej. Ponieważ jego zdaniem: „Działalność Uniwersytetu ma charakter długofalowy (cykl dydaktyczny to 5 lat, naukowy 3-4 lata), a finansowanie jest jednoroczne. Zatem nie można przewidzieć jakie środki otrzyma uczelnia w danym roku, co powoduje, że planowanie przyszłego rozwoju jest niemożliwe. Funkcjonowanie uczelni ogranicza się w zasadzie do bieżących działań. Wydaje się, że jedyną drogą zagwarantowania stabilności długookresowej uczelni, jest ustalanie budżetu przynajmniej średniookresowego (na 4-5 lat). Bez tego typu gwarancji nie będzie możliwości działań prorozwojowych w uczelniach i wciąż będzie to „łatanie dziur”, a nie tworzenie strategii prorozwojowych.” (dowód: akta kontroli str. 177, 374-376)

2.8. W 2017 roku koszty kształcenia⁴¹ na studiach stacjonarnych zamknęły się kwotą – 109.230,8 tys. zł (w tym doktoranckich – 6.119,2 tys. zł), na studiach niestacjonarnych – 11.078,6 tys. zł.

Koszty kształcenia w przeliczeniu na jednego studenta studiów stacjonarnych wynosiły w 2017 roku 13,5 tys. zł⁴². Najwyższe koszty kształcenia w przeliczeniu na jednego studenta odnotowano na Wydziale Fizyki – 70,8 tys. zł, na którym studiowała najniższa liczba studentów (92), zaś najniższe na Wydziale Ekonomii i Zarządzania – 6,6 tys. zł, na którym studiowała najwyższa liczba studentów (1.609).

Koszty kształcenia na studiach niestacjonarnych⁴³ w przeliczeniu na jednego studenta na Uczelnia wynosiły 4,2 tys. zł i wahały się na poszczególnych wydziałach od 3,6 tys. zł na Wydziale Prawa (1.614 studentów) do 5,5 tys. zł na Wydziale Ekonomii (559 studentów).

Koszt kształcenia na studiach doktoranckich w przeliczeniu na jednego doktoranta wynosił 16,4 tys. zł. (dowód: akta kontroli str. 32, 194)

2.9. Plan rzeczowo-finansowy Uczelni na 2017 rok przyjęty został uchwałą Senatu z 21 grudnia 2016 r.⁴⁴ i był czterokrotnie nowelizowany⁴⁵, m.in. 28 czerwca i 20 grudnia 2017 r. w związku z informacjami Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego o otrzymanych kwotach dotacji oraz o zwiększeniu wysokości dotacji na zadania związane z bezzwrotną pomocą materialną dla studentów oraz doktorantów.

W myśl art. 100 ust. 3 Prawa o szkolnictwie wyższym uczelnia przekazuje plan rzeczowo-finansowy Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego w terminie 14 dni od jego uchwalenia. Rektor przekazał 29 czerwca 2017 r. Ministrowi nowelizację planu rzeczowo-finansowego uchwaloną 28 czerwca 2017 r. Plany rzeczowo-finansowe uchwalane przez Senat przed 28 czerwca 2017 r. nie były przekazywane Ministrowi, bowiem jak wyjaśniła Kwestor: „(...) są one traktowane jako prowizorium planu, pozwalające nam na wydatkowanie środków do czasu otrzymania dotacji na kolejny rok i ustalenia i zatwierdzenia przez Senat planu rzeczowo-finansowego do dnia 30 czerwca danego roku. Obecnie jesteśmy zobligowani do przekazania planu rzeczowo-finansowego przez system POL-on, który (...) jest udostępniany raz w roku w czerwcu.” (dowód: akta kontroli str. 195-238)

⁴¹ Dane wg ksiąg rachunkowych na dzień 31.01.2018 r.

⁴² Koszty kształcenia w przeliczeniu na jednego studenta studiów stacjonarnych, niestacjonarnych i doktoranckich wyliczono wg stanu ksiąg rachunkowych na dzień 31.01.2018 r. oraz liczby studentów na dzień 31.12.2017 r.

⁴³ Studia niestacjonarne prowadzone były na wydziałach: Prawa, Pedagogiki i Psychologii oraz Zarządzania i Ekonomii.

⁴⁴ Uchwała nr 1977 Senatu z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie planu rzeczowo-finansowego Uniwersytetu na rok 2017.

⁴⁵ Uchwały: nr 2023 z dnia 22 lutego 2017 r., nr 2033 z 29 marca 2017 r., nr 2097 z 28 czerwca 2017 r., nr 2166 z 20 grudnia 2017 r. w sprawie nowelizacji planu rzeczowo-finansowego na 2017 r.

Przesłany Ministrowi plan rzeczowo-finansowy Uczelni na 2017 rok zawierał wszystkie dane i informacje wymagane § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej uczelni publicznych, m.in. zakładane wielkości przychodów i kosztów z działalności operacyjnej wysokości po 147.484 tys. zł.

Stosownie do § 3 ww. rozporządzenia, wielkości przyjęte w planie rzeczowo-finansowym na 2017 rok, były zgodne z kwotami przyznanych dotacji na kształcenie studentów studiów stacjonarnych i uczestników studiów doktoranckich, kształcenie kadr naukowych, utrzymanie uczelni, bezzwrotną pomocą materialną dla studentów oraz zadania projakościowe. W planie uwzględniono środki z dotacji na zadania projakościowe nie wykorzystane w 2016 roku, przy czym w kwocie o 2,7 tys. zł niższej (do planu przyjęto przychody w kwocie 72,4 tys. zł, zamiast 75,1 tys. zł), ponieważ w skutek pomyłki błędnie ujęto w nim środki niewykorzystane w 2015 roku.

(dowód: akta kontroli str. 216-228, 239-241)

Plan rzeczowo-finansowy w trakcie roku był nowelizowany przez Senat, w tym raz zwiększono przychody w związku z informacją Ministra z 4 grudnia 2017 r. o zwiększeniu dotacji na bezzwrotną pomocą materialną dla studentów. Na skutek dokonanych zmian spadły planowane przychody i koszty z działalności operacyjnej do odpowiednio 146.147,7 tys. zł i 147.743,5 tys. zł., skorygowany został również wynik finansowy na stratę w wysokości 1.195,8 tys. zł.

Poniesione przez Uniwersytet koszty⁴⁶ wynagrodzeń, ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń na rzecz pracowników, zużycia materiałów i energii, usług obcych, podatków i opłat oraz pozostałe koszty rodzajowe nie przekraczały wielkości przyjętych w planie rzeczowo-finansowym po zmianach.

Rektor przekazał Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego sprawozdanie z wykonania planu rzeczowo-finansowego za 2016 rok i roczne sprawozdanie z działalności uczelni odpowiednio 29 czerwca 2017 r. i 29 listopada 2017 r., tj. z zachowaniem terminów określonych w art. 35 ust. 1 i 2 Prawa o szkolnictwie wyższym.

(dowód: akta kontroli str. 140-141, 229-235, 242-243, 377-378)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, na potrzebę rozważenia możliwości ograniczenia liczby realizowanych na studiach stacjonarnych godzin nadwymiarowych, co pozwoliłoby na częściowe zbilansowanie ujemnego wyniku finansowego. W latach akademickich 2015/2016 i 2016/2017 koszty tych godzin wynosiły odpowiednio 1.182,2 tys. zł i 1.421,6 tys. zł. W roku akademickim 2017/2018 koszty godzin nadwymiarowych dodatkowo wzrosną w związku z wejściem w życie z dniem 1 października 2017 r. § 5 rozporządzenia w sprawie warunków wynagradzania za pracę (najniższa stawka za godzinę nadwymiarową wzrosła z 33 zł do 44,1 zł, zaś najwyższa z 65 zł do 97,02 zł). Tymczasem na koniec 2017 roku Uczelnia poniosła stratę na działalności dydaktycznej w wysokości 2.676,2 tys. zł.

Rektor wyjaśnił, że podjęto działania celem zmniejszenia liczby godzin nadwymiarowych m. in. poprzez zatrudnianie w miejsce likwidowanych w miarę możliwości etatów profesorskich (pensum na stanowisku profesora wynosi 180 godzin), asystentów (pensum na stanowisku asystenta wynosi 240 godzin, co przy zatrudnieniu na stanowisko profesora dwóch asystentów zwiększa pensum do 480 godzin). Ograniczane będą również środki przeznaczane na awanse naukowe.

(dowód: akta kontroli str. 177, 244-258, 374-376)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykorzystanie i rozliczenie dotacji z budżetu państwa na działalność dydaktyczną.

⁴⁶ Koszty poniesione wg stanu ksiąg rachunkowych na dzień 09.02.2018 r.

Opis stanu
faktycznego

3. Prawidłowość wykorzystania i rozliczenia dotacji na bezzwrotną pomoc materialną dla studentów i doktorantów

3.1. Na podstawie terminowo przekazanych danych niezbędnych do obliczenia dotacji (co zostało opisane w pkt 2.1. wystąpienia pokontrolnego), Uniwersytetowi w 2017 roku przyznana została kwota 21.194,9 tys. zł⁴⁷ dotacji podmiotowej na zadania związane z bezzwrotną pomocą materialną dla studentów oraz doktorantów, określoną w art. 173 ust. 1 i art. 199 ust. 1 Prawa o szkolnictwie wyższym. W 2016 roku Uczelnia otrzymała i wykorzystwała w całości otrzymaną z budżetu państwa dotację na ww. cel w wysokości 18.734 tys. zł.

Stosownie do art. 174 ust. 2 Prawa o szkolnictwie wyższym Rektor w porozumieniu z Parlamentem Studenckim i Radą Uczelnianą Samorządu Doktorantów dokonał podziału dotacji, a także ustalił wysokość dochodu na osobę w rodzinie studenta/doktoranta uprawniającą do ubiegania się o stypendium socjalne i wysokość stawek stypendium.

Z funduszu pomocy materialnej w 2017 roku wypłacono 23.606,4 tys. zł⁴⁸, w tym 22.546,7 tys. zł studentom i 1.059,7 tys. zł doktorantom. Z pomocy materialnej skorzystało 5.295 studentów i 278 doktorantów, w tym stypendium socjalne otrzymywało 3.223 studentów i 90 doktorantów, stypendia rektora dla najlepszych studentów i doktorantów – 1.715 studentów i 168 doktorantów, stypendia specjalne dla osób niepełnosprawnych – 268 studentów i 13 doktorantów i zapomogi – 88 studentów i 7 doktorantów. Ponadto jeden student uzyskał stypendium ministra za wybitne osiągnięcia.

(dowód: akta kontroli str. 131, 263-288, 373)

3.2. Tryb przyznawania pomocy materialnej dla studentów i doktorantów określony został w regulaminach przyznawania pomocy materialnej dla studentów⁴⁹ i dla doktorantów⁵⁰, w myśl których pomoc przyznawana była na wniosek studenta lub doktoranta przez dziekana wydziału lub Rektora (w przypadku stypendiów dla najlepszych studentów lub doktorantów).

Stosownie do art. 175 ust. 4 Prawa o szkolnictwie wyższym dziekani wydziałów i Rektor, na pisemny wniosek właściwych organów samorządu studentów i doktorantów, w 2017 roku przekazali swoje uprawnienia odpowiednio Wydziałowym Komisjom Stypendialnym oraz Odwoławczej Komisji Stypendialnej ds. Studentów lub Odwoławczej Komisji Stypendialnej ds. Doktorantów. Zgodnie z art. 177 ust. 1 i 3, w skład komisji wchodził pracownicy oraz studenci i doktoranci delegowani przez właściwe organy samorządu. Studenci stanowili większość składu komisji.

(dowód: akta kontroli str. 289-324)

3.3. Analiza 100 postępowań⁵¹ o przyznanie pomocy materialnej studentom i doktorantom w roku akademickim 2017/2018 wykazała, że:

a) Stypendium socjalne⁵² we wszystkich 20 zbadanych przypadkach przyznawano zgodnie z zasadami określonymi w regulaminie przyznawania pomocy materialnej studentom, decyzją właściwej wydziałowej komisji stypendialnej, studentom spełniającym kryterium dochodowe, w wysokości ustalonej przez Rektora (od 200 do 500 zł⁵³ miesięcznie w zależności od wysokości dochodu na osobę w rodzinie studenta, w tym w siedmiu przypadkach z tytułu zamieszkania w domu studenckim lub obiekcie innym niż dom

⁴⁷ Część 38 dział 803 „Szkolnictwo wyższe”, rozdział 80309 „Pomoc materialna dla studentów i doktorantów”.

⁴⁸ Wg stanu ksiąg na dzień 08.02.2018 r. Na środki funduszu pomocy materialnej składały się m. in. środki z otrzymanej dotacji oraz środki niewykorzystane w poprzednich latach.

⁴⁹ Regulamin przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej studentom Uniwersytetu w Białymstoku wprowadzony został zarządzeniem nr 27 Rektora z dnia 20 września 2016 r. Regulamin zwany dalej „regulaminem przyznawania świadczeń studentom”.

⁵⁰ Regulamin przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej doktorantom Uniwersytetu w Białymstoku wprowadzony został zarządzeniem nr 20 Rektora z dnia 27 września 2016 r. Regulamin zwany dalej „regulaminem przyznawania pomocy doktorantom”.

⁵¹ Badaniem objęto po 20 postępowań o przyznanie pomocy materialnej w formie stypendium: socjalnego, rektora dla najlepszych studentów, rektora dla najlepszych doktorantów, specjalnych dla niepełnosprawnych oraz zapomogi.

⁵² Badaniem objęto po 10 postępowań w sprawie przyznania stypendium socjalnego studentom wydziałów: Biologiczno-Chemicznego oraz Matematyczno-Informatycznego.

⁵³ Zgodnie z komunikatem nr 12 Rektora z dnia 20 listopada 2017 r. w sprawie wysokości dochodu na osobę w rodzinie studenta uprawniającej do ubiegania się o stypendium socjalne, wysokości stawek stypendiów, zwiększenia stypendium oraz zapomogi w roku akademickim 2017/2018, kwota stypendium wynosiła 500 zł miesięcznie, w przypadku jeżeli dochód na osobę w rodzinie studenta nie przekraczał 500,99 zł; 400 zł jeżeli dochód nie przekraczał 600,99 zł; 300 zł jeżeli dochód nie przekraczał 700,99 zł oraz 200 zł jeżeli dochód nie przekraczał 800 zł.

studencki wysokość stypendium zwiększono o 100 zł miesięcznie), na okres roku akademickiego;

- b) Stypendium rektora dla najlepszych studentów⁵⁴ we wszystkich 20 zbadanych przypadkach przyznawano na podstawie decyzji Odwoławczej Komisji Stypendialnej ds. Studentów zgodnie z zasadami określonymi w regulaminie przyznawania pomocy materialnej studentom (10 studentom za uzyskanie wymaganej na danym kierunku studiów średniej ocen, ośmiu studentom ze uzyskanie wymaganej liczby punktów za osiągnięcia naukowe, artystyczne bądź sportowe, dwóm studentom I roku studiów za osiągnięcia w olimpiadach przedmiotowych o zasięgu ogólnopolskim), w wysokości 900 i 1.300 zł⁵⁵ ustalonej przez Rektora, na okres roku akademickiego. Na objętych kontrolą kierunkach studiów⁵⁶ zgodnie z art. 174 ust. 4 Prawa o szkolnictwie wyższym liczba osób otrzymujących stypendia rektora dla najlepszych studentów nie przekraczała 10% liczby studentów kierunku studiów. Na wypłatę tych stypendiów przeznaczono 11.919,5 tys. zł, tj. 55% środków przeznaczonych łącznie na stypendia rektora dla najlepszych studentów, stypendia socjalne oraz zapomogi (21.775,6 tys. zł). Ponadto zgodnie z regulaminem na ww. kierunkach liczba studentów otrzymujących stypendium rektora dla najlepszych studentów z tytułu uzyskania wysokiej średniej ocen nie przekraczała 9% liczby studentów danego kierunku studiów, a liczba studentów, którzy uzyskali to stypendium z tytułu osiągnięć naukowych, artystycznych lub naukowych nie przekraczała 1% studentów kierunku studiów;
- c) Stypendia rektora dla najlepszych doktorantów w 20 badanych przypadkach przyznawano na podstawie decyzji Odwoławczej Komisji Stypendialnej ds. Doktorantów zgodnie z regulaminem przyznawania pomocy materialnej doktorantom, za uzyskanie wymaganej liczby punktów określonej w regulaminie i obowiązującymi na wydziałach przepisach wewnętrznych⁵⁷, a w przypadku dwóch doktorantów za osiągnięcie bardzo dobrych wyników w postępowaniu rekrutacyjnym, w ustalonej przez Rektora wysokości wynoszącej od 200 do 800 zł⁵⁸ miesięcznie, na okres roku akademickiego. Na objętych kontrolą wydziałach stosownie do regulaminu liczba doktorantów otrzymujących stypendia rektora dla najlepszych doktorantów nie przekraczała 30% studentów tych studiów;
- d) Stypendia specjalne dla osób niepełnosprawnych we wszystkich 20 zbadanych postępowaniach⁵⁹ udzielano na podstawie decyzji właściwych wydziałowych komisji stypendialnych, studentom posiadającym aktualne orzeczenie właściwego organu o niepełnosprawności, w ustalonej przez Rektora wysokości od 350 do 450 zł miesięcznie⁶⁰, w 14 przypadkach na okres roku akademickiego, a w sześciu przypadkach na okres ważności orzeczenia o niepełnosprawności, jeżeli był on krótszy od roku akademickiego;

⁵⁴ Badaniem objęto 14 postępowań w sprawie przyznania stypendium rektora dla najlepszych studentów studentom Wydziału Pedagogiki i Psychologii, cztery studentom Wydziału Prawa oraz dwa Wydziału Matematyki i Informatyki.

⁵⁵ Stypendium w wysokości 900 zł przysługiwało studentom, którzy uzyskali wymaganą na danym kierunku średnią ocen nie wyższą jednak niż 4,749 lub którzy za osiągnięcia naukowe, artystyczne lub wyniki sportowe uzyskali od 40 do 69,99 pkt, natomiast stypendium w kwocie 1.300 zł przysługiwało studentom, którzy uzyskali średnią powyżej 4,75 lub za osiągnięcia naukowe, artystyczne i wyniki sportowe uzyskali od 70 do 100 pkt.

⁵⁶ Badanie w zakresie przyznawania stypendiów rektora dla najlepszych studentów przeprowadzono na kierunkach prawo na Wydziale Prawa, pedagogika i praca socjalna na Wydziale Pedagogiki i Psychologii oraz informatyka na Wydziale Matematyki i Informatyki.

⁵⁷ Badaniem objęto 15 doktorantów na Wydziale Filologicznym oraz pięciu na Wydziale Ekonomii i Zarządzania, w 2017 roku na wydziałach tych obowiązywały uchwały Rady Wydziału Filologicznego z dnia 25 listopada 2014 r. w sprawie przyjęcia szczegółowych zasad przyznawania stypendiów dla studentów III stopnia oraz Rady Wydziału Ekonomii i Zarządzania z 6 marca 2017 r. w sprawie szczegółowych zasad przyznawania stypendiów dla najlepszych doktorantów, stypendium doktoranckiego oraz zwiększenia stypendium doktoranckiego z dotacji projakościowej.

⁵⁸ Zgodnie z komunikatem nr 13 Rektora z dnia 21 listopada 2017 r. w sprawie wysokości dochodu na osobę w rodzinie doktoranta uprawniającej do ubiegania się o stypendium socjalne, wysokości stawek stypendiów, zwiększenia stypendium oraz zapomogi w roku akademickim 2017/2018 stypendium rektora dla najlepszych doktorantów wynosiło 200 zł na I roku studiów doktoranckich, 500 zł w przypadku uzyskania przez doktoranta do 60 do 79,99 pkt, 800 zł w przypadku uzyskania od 80-100 pkt.

⁵⁹ Badaniem objęto 20 postępowań o przyznanie stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych studentom Wydziału Pedagogiki i Psychologii.

⁶⁰ Zgodnie z komunikatem nr 12 wysokość stypendiów wynosiła 350 zł w przypadku lekkiego stopnia niepełnosprawności, 400 zł w przypadku średniego oraz 450 zł w przypadku znacznego.

e) Zapomogi we wszystkich 20 zbadanych przypadkach⁶¹ przyznawano na podstawie decyzji właściwych wydziałowych komisji stypendialnych studentom, którzy udokumentowali przejściowo trudną sytuację materialną, w wysokość nie przekraczającej maksymalnej kwoty określonej przez Rektora, tj. 1.000 zł⁶² oraz stosownie do art. 183 ustawy, nie częściej niż dwa razy w roku akademickim jednemu studentowi.
(dowód: akta kontroli str. 285-314, 325-368)

Na podstawie decyzji wydanych w 100 ww. postępowaniach studentom i doktorantom wypłacono 226,8 tys. zł⁶³. Stypendia za okres październik-grudzień 2017 r. wypłacono w terminach określonych regulaminami przyznawania pomocy materialnej studentom i doktorantom. W grudniu 2017 r. decyzją Rektora uzgodnioną z Parlamentem Studenckim i Radą Uczelnianą Samorządu Doktorantów wypłacono studentom i doktorantom kwotę jednorazowego zwiększenia stypendium socjalnego, specjalnego dla niepełnosprawnych, dla najlepszych doktorantów i studentów, w wysokości miesięcznego stypendium przyznanego na rok akademicki 2017/2018⁶⁴.

(dowód: akta kontroli str. 285-314, 325-328, 343-344, 366-368)

3.4. W 2017 roku wnioski o przyznanie stypendium ministra za wybitne osiągnięcia złożyło czterech studentów – wszystkie zostały pozytywnie zaopiniowane przez właściwe rady wydziałów i przekazane przez Rektora 13 października 2017 r. Ministrowi. Na podstawie jednego wniosku Minister przyznał stypendium w wysokości 15. tys. zł., jednak jego wypłata została przez niego wstrzymana, a postępowanie w sprawie wznowione.

Wnioski o przyznanie stypendium ministra za wybitne osiągnięcia złożyło w 2017 roku trzech doktorantów. Uzyskały one akceptację właściwej rady wydziału i przekazane przez Rektora 13 października 2017 roku Ministrowi, który jednak nie przyznał żadnego stypendium.
(dowód: akta kontroli str. 369-372)

3.5. W 2017 roku z funduszu pomocy materialnej dla studentów i doktorantów wydatkowano 25.074 tys. zł⁶⁵, w tym całość otrzymanej dotacji. Na wypłaty świadczeń studentom i doktorantom przeznaczono 23.606,4 tys. zł, tj. 94,1% całości wydatkowanych środków, na utrzymanie domów i stołówek studenckich 1.443,8 tys. zł (w tym na remonty i modernizacje sfinansowane z dotacji 62,9 tys. zł), tj. 5,8% oraz na pokrycie kosztów realizacji zadań związanych z przyznawaniem i wypłacaniem świadczeń 23,8 tys. zł, tj. 0,1%.
(dowód: akta kontroli str. 373)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykorzystanie i rozliczenie dotacji z budżetu państwa na bezzwrotną pomoc materialną dla studentów i doktorantów.

Ustalone
nieprawidłowości

Ocena częściowa

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden kierownikowi jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

⁶¹ Badaniem objęto 20 postępowań o udzielenie zapomogi, w tym ośmiu studentom Wydziału Pedagogiki i Psychologii, po pięciu Wydziału Prawa i Historyczno-Socjologicznego oraz dwóm Wydziału Filologicznego.

⁶² Zgodnie z komunikatem nr 12 maksymalna wysokość zapomogi wynosiła 1.000 zł.

⁶³ W tym: 16,7 tys. zł stanowiły zapomogi, 31,2 tys. zł stypendia specjalne dla niepełnosprawnych, 84,8 tys. zł stypendia rektora dla najlepszych studentów, 56,8 tys. zł stypendia rektora dla najlepszych doktorantów oraz 37,3 stypendia socjalne.

⁶⁴ Komunikat nr 15 Rektora z dnia 12 grudnia 2017 r. w sprawie jednorazowego zwiększenia dla studentów stypendium socjalnego, stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych, stypendium dla najlepszych studentów w miesiącu grudniu 2017 r. oraz komunikat nr 16 z dnia 12 grudnia 2017 r. w sprawie jednorazowego zwiększenia dla doktorantów stypendium socjalnego, stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych, stypendium dla najlepszych doktorantów w miesiącu grudniu 2017 r.

⁶⁵ Wg stanu ksiąg na dzień 08.02.2018 r.

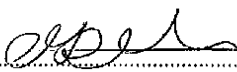
Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

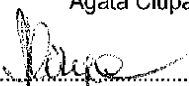
W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, dnia 12 marca 2018 r.

Kontroler
Marcin Bielawski
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. WICEDYREKTOR
Agata Ciupa

.....
podpis